

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNIT**

Mgr. Peter Prezbruch

Geozošit V.

Vydavateľ:	Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava
Autor UZ:	Mgr. Peter Prezbruch
Kontakt na autora UZ:	Základná škola, Ivana Krasku, Trebišov; admin@zskrasku.tv
Názov:	Geozošit V.
Rok vytvorenia:	2014
Oponentský posudok vypracoval:	Mgr. Martin Gore
ISBN 978-80-565-0714-8	

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie. ;

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah

1. Poznaj svoj región	4
2. Prírodné pamiatky nášho okolia	7
4. Vodstvo a rastlinstvo nášho regiónu	14
Bibliografia	20

1. Poznaj svoj región

Úloha 1: Vyplň tajničku

1.												
2.												
3.												
4.												
5.												
6.												
7.												

8.													
9.													
10.													
11.													
12.													
13.													
14.													
15.													
16.													

1. v Trnave sa vyrábajú automobily značky P.....

2. výstava chemických výrobkov

3. najkvalitnejšie cesty

4. vývozná surovina zo Slovenska

5. plynovod prechádzajúci územím SR

6. súkromný prístav

7. ropovod z Chorvátska

8. podnik vyrábajúci hnojivá
9. drevená dedina zahrnutá v UNESCO
10. jaskyňa nachádzajúca sa v Slovenskom krase
11. firma vyrábajúca lieky v Hlohovci
12. vývoz (iným slovom)
13. najúrodnejšia nížina
14. najväčší hrad v strednej Európe
15. roztratené sídla v okolí Myjavy
16. ropovod prechádzajúci SR z Ruska

Riešenie tajničky

1.	P	E	U	G	E	O	T				
2.		I	N	CH	E	B	A				
3.			D	I	A	L	N	I	C	E	
4.					M	A	N	G	Á	N	
5.		B	R	A	T	S	T	V	O		
6.					Š	T	Ú	R	O	V	O
7.			A	D	R	I	A				

8.				D	U	S	L	O					
9.					V	L	K	O	L	I	N	E	C
10.					D	O	M	I	C	A			
11.	Z	E	N	T	I	V	A						
12.						E	X	P	O	R	T		
13.		P	O	D	U	N	A	J	S	K	A		
14.		S	P	I	Š	S	K	Á					
15.						K	O	P	A	N	I	C	E
16.	D	R	U	Ž	B	A							

Môj región – Zemplín

Zemplín, rázovitý prihraničný región, bol odnepamäti studnicou prekrývania a dopĺňania rôznych kultúr. Hraničí s Poľskom, Ukrajinou, Maďarskom, na západe s regiónom Šariš a

Obrázok 1 - Trebišov - Vlastivedné múzeum (Kaštieľ)

Abov. Územie Zemplína bolo osídlené od pradávnych dôb. Prvým významným centrom bolo staroslovenské hradisko Zemplín, jedno zo sídel na Veľkej Morave. V 10.storočí bol Zeplín pričlenený do Uhorska a vznikla tak jedna z prvých uhorských stolíc, Keďže ide o hraničný región, môžu tu jeho návštevníci obdivovať viaceré pozostatky obranných stredovekých opevnení. Zemplín sa rozdeľuje na Horný

Zemplín, ktorého územie spadá pod Prešovský kraj a Dolný Zemplín, patriaci ku Košickému

Obrázok 2 - Streda nad Bodrogom - najnižšie položené miesto na Slovensku

kraju. Najvýznamnejšími ekonomickými centrami sú Michalovce, Vranov nad Topľou a Humenné. Zemplín sa môže pochváliť vysokou kultúrnou úrovňou najmä v oblasti folklóru. Dodnes sa tu zachovalo typické zemplínske nárečie a výborná tradičná zemplínska kuchyňa. K obzvlášť hodnotným kultúrnym pamiatkam regiónu patria drevené gréckokatolícke a pravoslávne chrámy. Zemplín má, ako

málokterá časť Slovenska, zachovanú nedotknutú panenskú prírodu a to vo viacerých

Obrázok 3 - Tokajské vinice

oblastiach. Na severe sa rozprestiera oblúk Karpát s bohatou faunou. Nielen vulkanológov každoročne priťahuje pohorie Vihorlat. V južnej časti Zemplína sa rozprestierajú vodné plochy ako Zemplínska Šírava, Domaša a Vinianske jazero. Všetky sa, najmä v letných mesiacoch, menia na rekreačné centrá nadnárodného významu. (zemplin.eu, 2014)

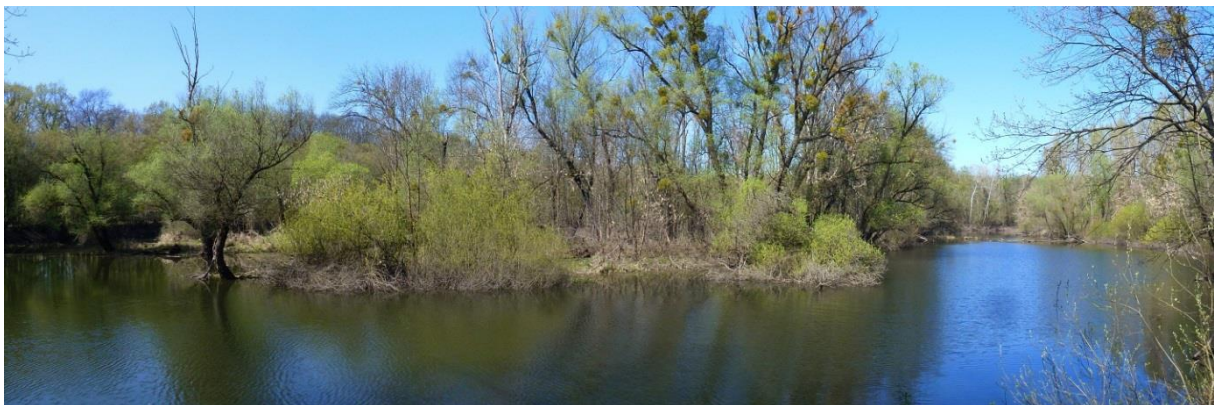
2. Prírodné pamiatky nášho okolia

Chránená krajinná oblasť Vihorlat

Vyhláškou MŽP SR č.111/ 1999 Z.z z 19. apríla 1999 bolo územie CHKO Vihorlat vyhlásené na výmere 17485,2428 ha. Územie sa nachádza v okresoch Sobrance, Michalovce, Humenné a Snina. Vihorlat patrí medzi najlesnatejšie pohoria Slovenska a prevahou listnatých, najmä bukových lesov. Vypína sa nad rozsiahlou Východoslovenskou nížinou a jeho najvyššie vrcholy presahujú výšku 1000 metrov.

CHKO Latorica je po CHKO Záhorie druhým veľkoplošným chráneným územím nížinného typu krajiny na území SR, zaberá plochu 23 198 ha. Územie zahŕňa hlavný tok Latorice a

dolnú časť toku Laborca a Ondavy so sústavou slepých ramien a príľahlými lužnými lesmi a aluviálnymi lúkami. Takmer celé územie je popretkávané sieťou živých a mŕtvych ramien a melioračných kanálov, ktoré vznikli po regulácii tokov a procesom odvodňovania v r. 1953 - 1965.

Lokalita **Senianske rybníky** zahŕňa v sebe Národnú prírodnú rezerváciu, sústavu chovných rybníkov a okolité lúky. Je jednou z najvýznamnejších ornitologických lokalít v strednej Európe. Tvorí ho sústava komerčne využívaných rybníkov a národná prírodná rezervácia Senné rybníky. Územie je významné hniezdisko pre vodné a pri vode žijúce vtáky. Hniezdi tu

napríklad lyžičiar biely, šabliarka modronohá, volavka biela a striebriстая, kaňa močiarna, volavka purpurová. Tento „vtáčí raj“ medzinárodného významu sa nachádza medzi obcami Senné a Iňačovce na geologickej zníženine, tzv. „senianskej mokrade“ v nadmorskej výške 100 – 104m a zaberá plochu 1490 ha.

Mestský park Trebišov

Mestský park v Trebišove má rozlohu 62 ha. Vznikol koncom 18.storočia po vzore anglických parkov v súvislosti s výstavbou kaštieľa grófom Imrichom Csákym. Dreviny vysadené v parku boli dovezené z celého sveta. Z pohľadu fauny medzi najvýznamnejšie dreviny tu patria: sofora japonská, smrek varieta inverza, platan javorolistý, záhradná varieta borievky fínskej, gledíčia trojtrňová, beztrňovec dvojdomý, jedľa srienistá, katalpa bignóniovitá. Mestský park je výnimočný z hľadiska lokalizácie významných chránených kultúrnych pamiatok. (Dolnyzemplin.sk, 2014)

Úloha 1: Vytvor dvojice

Spiš	Michalovce
Abov	Spišská Nová ves
Zemplín	Košice

Úloha 2: Doplň rieku a kotlinu, prípadne nížinu k mestu.

mesto	rieka	kotlina al. nížina
Košice		
Rožňava		
Spišská Nová Ves		
Michalovce		

Úloha 3: Doplň po jednom príklade z Košického kraja.

- A. kúpele
- B. jaskyňu
- C. hrad
- D. folklórne slávnosti
- E. lyžiarske stredisko
- F. pamiatka v Košiciach
- G. pamiatka v Spišskej Novej Vsi
- H. vodnú nádrž
- I. železničný uzol

Úloha 4: O ktoré dve mestá ide?

Spoločné prvky	Doplňte správne odpovede
tvár námestia	
názvy ulíc v centre mesta	
rieka	
zvieratá žijúce v umelo vytvorenom prostredí	
majú svoju vlastnú mestskú televíziu, ale názvy odlišné	

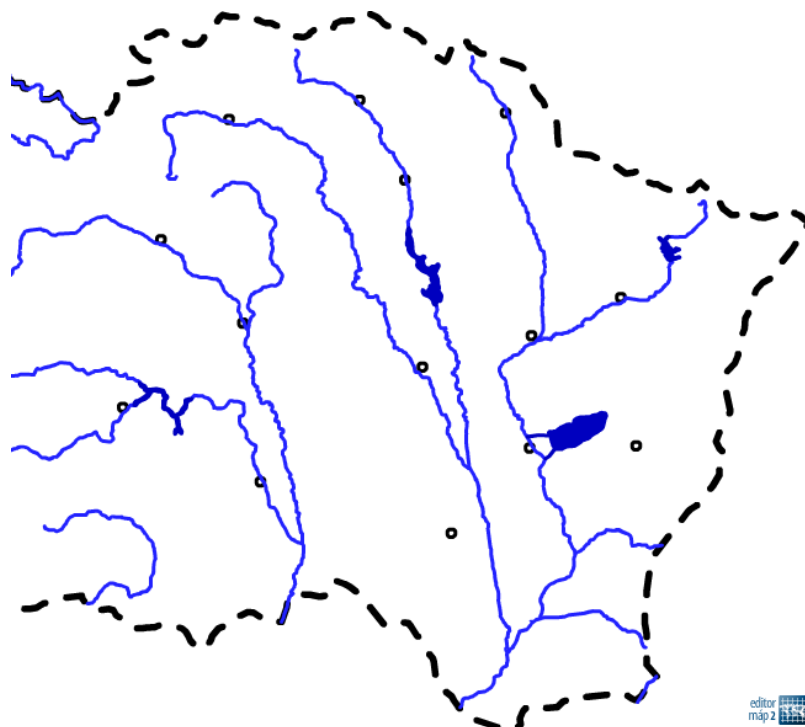
Úloha 5: Doplň priemysel, surovinu, alebo závod

- A. Vojany
- B. Rožňava
- C. Michalovce
- D. Trebišov
- E. Košice
- F. Spišská Nová ves
- G. Strážske

Odpovede: Ide o mestá Košice a Spišská Nová Ves

Spoločné prvky	Doplňte správne odpovede
tvar námestia	šošovkovitý
názvy ulíc v centre mesta	Letná, Zimná
rieka	Hornád
zvieratá žijúce v umelo vytvorenom prostredí	ZOO
majú svoju vlastnú mestskú televíziu, ale názvy odlišné	TV Naša - KE, TV Reduta - SNV

Úloha 6: Vypracuj nasledujúce úlohy

1. Pomenuj na mape jednotlivé SÍDLA a VODNÉ TOKY (+ vodné nádrže).

2. Z mapy vyber tie sídla oblasti, ktoré NELEŽIA v Košickej kotline, na Východoslovenskej nížine ani v oblasti Spiša a Popradskej kotliny. Doplň podľa vzoru: názov sídla – čím je známe toto sídlo (aj v minulosti)

SNINA – stroje (závod Vihorlat)

..... -,,,
..... -,,,
..... -,,,
..... -,,

3. Vypíš významné oblasti rekreácie a turistiky danej oblasti

Napr. Bardejovské Kúpele a Vyšné Ružbachy – kúpele

3. Podľa textu v učebnici označ pravdivosť alebo nepravdivosť tvrdenia. (v tabuľke označ x)

tvrdenie	pravda	nepravda
Slanské vrchy sú jadrové pohorie.		
Morské oko vzniklo prehradením potoka zosuvom pôdy a skál do doliny.		
Humenné bolo v minulosti známe spracovaním ľanu a výrobou plátna.		
TANAP je najväčší národný park na Slovensku.		
Vo Východných Karpatoch prevažujú bukové lesy.		

5. Z poprehadzovaných písmen vytvor zemepisné pomenovanie:

OREDZIAMBCEL -RDÍŽA-

TRASÁ UOVĽBŇA-SVYOKÉ ATRTY -

ANISN -

6. Podľa obrázku urči , ktoré mesto sme navštívili:

Bardejov

Ľubovniansky hrad

Pieniny a prielom Dunajca

Medzilaborce

Morské oko

Dukla

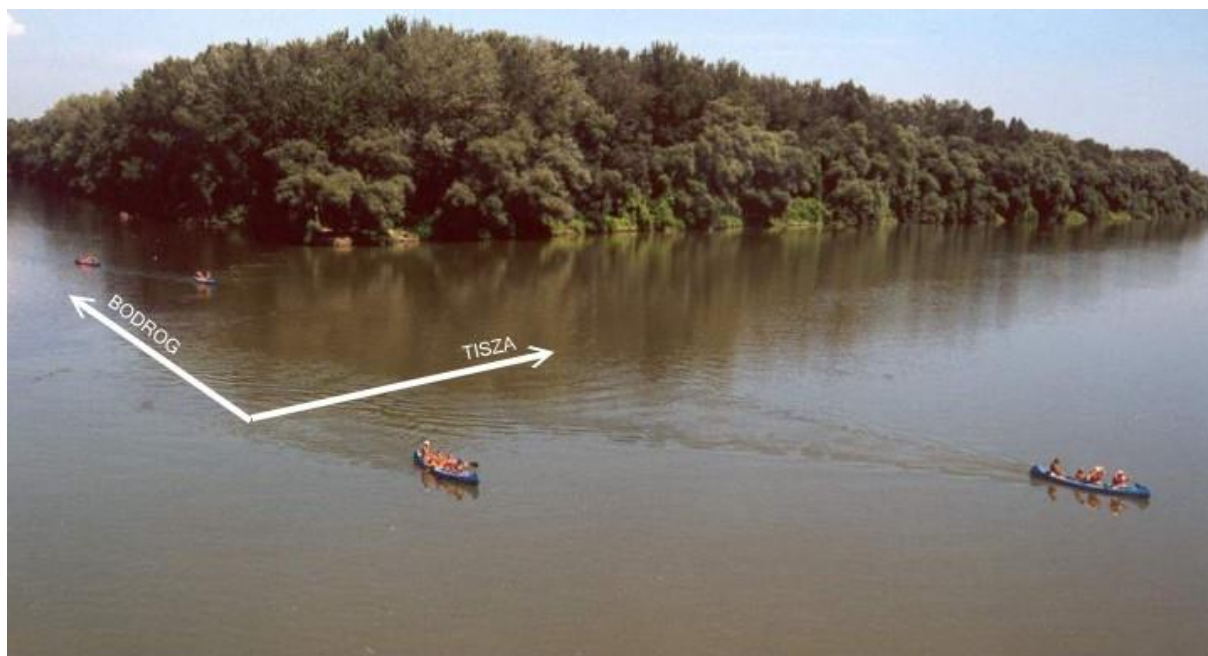
Vysoké Tatry

4. Vodstvo a rastlinstvo nášho regiónu

Vodstvo

Vodstvo Zemplína tvoria početné rieky vodné kanály, nádrže, rybníky, jazerá, podzemná voda a minerálne pramene. Zemplín je typickým príkladom vejárovitej riečnej siete, ktorá spadá do povodia rieky Bodrog a do úmoria Čierneho mora. Bodrog vzniká sútokom Ondavy a Latorice. Dosahuje na území Slovenska dĺžku len 15 km. Slovensko opúšťa v jeho najnižšom bode 94 m n. m. s prietokom 113 m^3 za sekundu a hĺbkou 4,3 m. Latorica, ktorá pramení na Ukrajine, priberá niekoľko kilometrov nad sútokom s Ondavou veľký prítok Laborec. Laborec pramení v Nízkych Beskydách. Má mnoho malých prítokov z ktorých najvýznamnejšie sú Cirocha a Uh. Cirocha pramení na severe Zemplína v Bukovských vrchoch. Uh vzniká spojením niekoľkých prítokov napr.: Ulička, Ubľa v masíve Hrebeňa. Ondava pramení v severozápadnej časti Ondavskej vrchoviny. Jej najvýznamnejšie prítoky sú Topľa a Trnávka. Tisa, do ktorej sa neskôr Bodrog na území Maďarska vlieva, zasahuje do územia Slovenskej republiky len 5 km úsekom, ktorý tvorí prírodnú hranicu SR a Maďarska na juhovýchodnom cípe Zemplína. (kengurinka.estranky.sk, 2013)

Obrázok 4 - Bodrog sa vlieva do Tiszy (<http://www.bodrog.sk/>, 2003-2014)

Rastlinstvo

V Zemplíne sa stretávajú rozličné botanické oblasti: panónska, východokarpatská a západokarpatská. Južná časť Zemplína, ktorá patrí do panónskej botanickej oblasti, je takmer úplne odlesnená a premenená na kultúrnu step s vinohradmi, ovocnými sadičkami, ornou pôdou a lúkami. Zvyšky chráneného lužného lesa sú na nivách Latorice, Uhu a Bodrogu. Nižšie časti pohorí zaberajú najmä dubové lesy, vo vyšších častiach Slanských vrchov prevládajú bučiny. Z drevín sa tu vyskytujú vrbu, jelše, topole, brezy a jasene. Zo vzácných rastlinných druhov tu registrujeme leknovec

Obrázok 5 - Leknovec štítnatý

truskavec obyčajný, korunku bleduľu jarnú. Na slaniskách soľomilná, skorocel druhy. Na svahoch panónske, východokarpatské južnom úpätí Vihorlatských teplomilných dúbav, ktoré

štítnatý, žerušnicu málokvetú, strakatú, jesienku obyčajnú, rastie palina prímoorská, astra prímoorský a ďalšie halofytne Vihorlatských vrchov sa stretávajú a západokarpatské druhy. Na vrchov sa nachádzajú porasty vo vyšších polohách a zväčša aj v

Obrázok 6 - Kýchavica biela

prostredný, rozchodník ročný, bleduľa jarná, krivec tulcový. Severná časť Zemplína patrí do východokarpatskej botanickej oblasti. Doliny a erózne brázdy Bukovských vrchov, Laboreckej a Ondavskej vrchoviny sú zväčša bez lesnej pokrývky. V najnižších polohách vrchov je dubový les, v celej oblasti však prevláda buk. Miestami je primiešaná jedľa a borovica. V NPR Stuzica jedle dosahujú vek až 300 rokov a výšku 48 m, buky 185 rokov a výšku 38 m. Lesy sú známe bohatým výskytom

húb. Medzi vzácné druhy rastlín patria: iskerník karpatský, zvonček jedľový, perovník pštrosí, horec luskáčovitý, poniklec obyčajný, scila

dvojlistá východná. Časť Laboreckej vrchoviny a Bukovských vrchov patrí do siete biosférických rezervácií v rámci UNESCO. (kengurinka.estranky.sk, 2013)

OSEMSMEROVKA – RIEKY SLOVENSKA

Z	L	E	C	C	Ž	I	T	A	V	A	D
M	A	H	A	E	I	H	P	L	Í	A	U
N	T	O	R	S	R	R	K	A	Š	V	N
A	O	R	T	T	Í	O	O	P	A	A	A
V	R	N	I	V	I	N	B	C	A	R	J
A	I	Á	N	M	L	S	I	A	H	O	E
D	C	D	H	P	Y	T	A	O	L	A	C
N	A	V	Á	A	S	J	K	Á	M	A	S
O	I	R	V	V	R	A	A	O	R	L	A
V	P	S	P	D	K	Á	P	V	A	R	I
E	E	H	R	O	A	D	U	N	A	J	D
A	Ľ	Č	I	B	P	E	Á	R	N	E	.

Vyhľadaj nasledujúce rieky , zostane ti 51 písmen, ktoré tvoria tajničku:

3 priehrady a more, do ktorého sa vlieva väčšina slovenských riek.

Ipeľ	Poprad	Tisa
Váh	Cirocha	Ondava
Hron	Slaná	Latorica
Hornád	Dunajec	Žitava
Dunaj	Bodva	Orava
Myjava	Laborec	Nitra

Úloha 1: K vegetačnému stupňu priradi správnu drevinu:

bukové lesy	topoľ
dubové lesy	javor
smrekové lesy	hrab
kosodrevina	smrek
lužné lesy	borovica

Úloha 2: Vyber správnu odpoveď a písmeno doplň do tajničky:

- Počet národných parkov na Slovensku je : A – 8 B - 9
- Najviac živočíchov u nás sa vyskytuje v lesoch: A – listnatých B- ihličnatých
- Medzi chránené živočíchy patrí: H – drop I - bocian
- Holé skaly porastené machmi tvoria : P – kosodrevinu R – alpínske lúky
- Rastlinu, ktorá sa nachádza len na určitom území, voláme: S – relikť Š – endemit
- Horná hranica lesa je na Slovensku vo výške : O – 1600m n.m. P – 1800 m n.m.

3	4	2	1	6	5

Úloha 3: Pravdivé vety označ písmenom P, nepravdivé N.

- Slovensko leží v pásme listnatých lesov.
- Pri riekach v horských oblastiach rastie smrek.....
- Slovenský kras patrí medzi národné parky.....
- Medzi zástupcov stepného živočíšstva patria aj ryby.....
- Vo Vysokých Tatrách žijú kamzíky a svište.....

Úloha 5: Z prešmyčiek vytvor názov živočícha a zaradi ho k spoločenstvu:

a) RA-JA-CA-BI	ihličnaté lesy
b) V-DI-IAK	voda
c) CA-VE-RI-VE	listnaté lesy
d) IAN-OC-B	stepná oblasť

5. V osemsmerovke vyhľadaj 7 živočíchov a 6 rastlín. Zostane Ti 25 neprečiarknutých písmen, ktoré tvoria názvy 2 národných parkov. Ktorých?

Ž	M	U	V	R	A	B	E	C	J
R	A	Á	K	E	R	M	S	E	E
A	N	B	S	K	A	P	D	V	L
Š	L	D	A	K	C	Í	A	A	E
L	N	I	U	U	A	N	A	R	Ň
E	V	E	Í	B	J	B	K	M	Á
J	A	S	T	R	A	B	Ř	F	A
Ť	Š	I	V	S	Z	T	R	V	A

Riešenie

1. bukové lesy -hrab

dubové lesy- javor

smrekové lesy -smrek

kosodrevina -borovica

lužné lesy -topoľ

2.

HRABOŠ

3. N,P,P, N,P

4. jarabica- stepná oblasť, diviak- listnaté lesy, veverica- ihličnaté lesy, bocian –voda

5. Hľadané slová: zajac, jastrab, svišť, jeleň, mravec, vrabec, žaba, jedľa, dub,buk, jelša, vrba, smrek

Riešenie: Muránska planina, Veľká Fatra

Bibliografia

(dátum neznámy). Cit. 2014. Dostupné na Internete: [www.vesmir.sk:
http://www.vesmir.sk/?id=galaxie](http://www.vesmir.sk/?id=galaxie)

Dolnyzemplin.sk. (2014). *Dolnyzemplin.sk*. Cit. 2014. Dostupné na Internete: [www.dolnyzemplin.sk:
http://www.dolnyzemplin.sk/submenu-prirodnekrasy.html?s=&p=&m=31bd9fcc27ca3fa14928f6e30f93094f&um=915fd735a21fd5a1b817018a04740900](http://www.dolnyzemplin.sk/submenu-prirodnekrasy.html?s=&p=&m=31bd9fcc27ca3fa14928f6e30f93094f&um=915fd735a21fd5a1b817018a04740900)

<http://www.bodrog.sk/>. (2003-2014). Cit. 2014. Dostupné na Internete: <http://www.bodrog.sk/>

kengurinka.estranky.sk. (2013). Cit. 2014. Dostupné na Internete: http://www.kengurinka.estranky.sk/clanky/priroda/vodstvo_rastlinstvo_zivocisstvo.html

lisabon.blog.cz. (dátum neznámy). Cit. 2014. Dostupné na Internete: <http://lisabon.blog.cz/0902/tajomne-spiralove-galaxie>

sk.wikipedia.org. (dátum neznámy). Cit. 2014. Dostupné na Internete: http://sk.wikipedia.org/wiki/Trpasli%C4%8Dia_eliptick%C3%A1_galaxia

Wikipedia. (dátum neznámy). Cit. 2014. Dostupné na Internete: [sk.wikipedia.org:
http://sk.wikipedia.org/wiki/Slnko](http://sk.wikipedia.org/wiki/Slnko)

zemplin.eu. (2014). Cit. 2014. Dostupné na Internete: [www.zemplin.eu:
http://www.zemplin.eu/](http://www.zemplin.eu/)